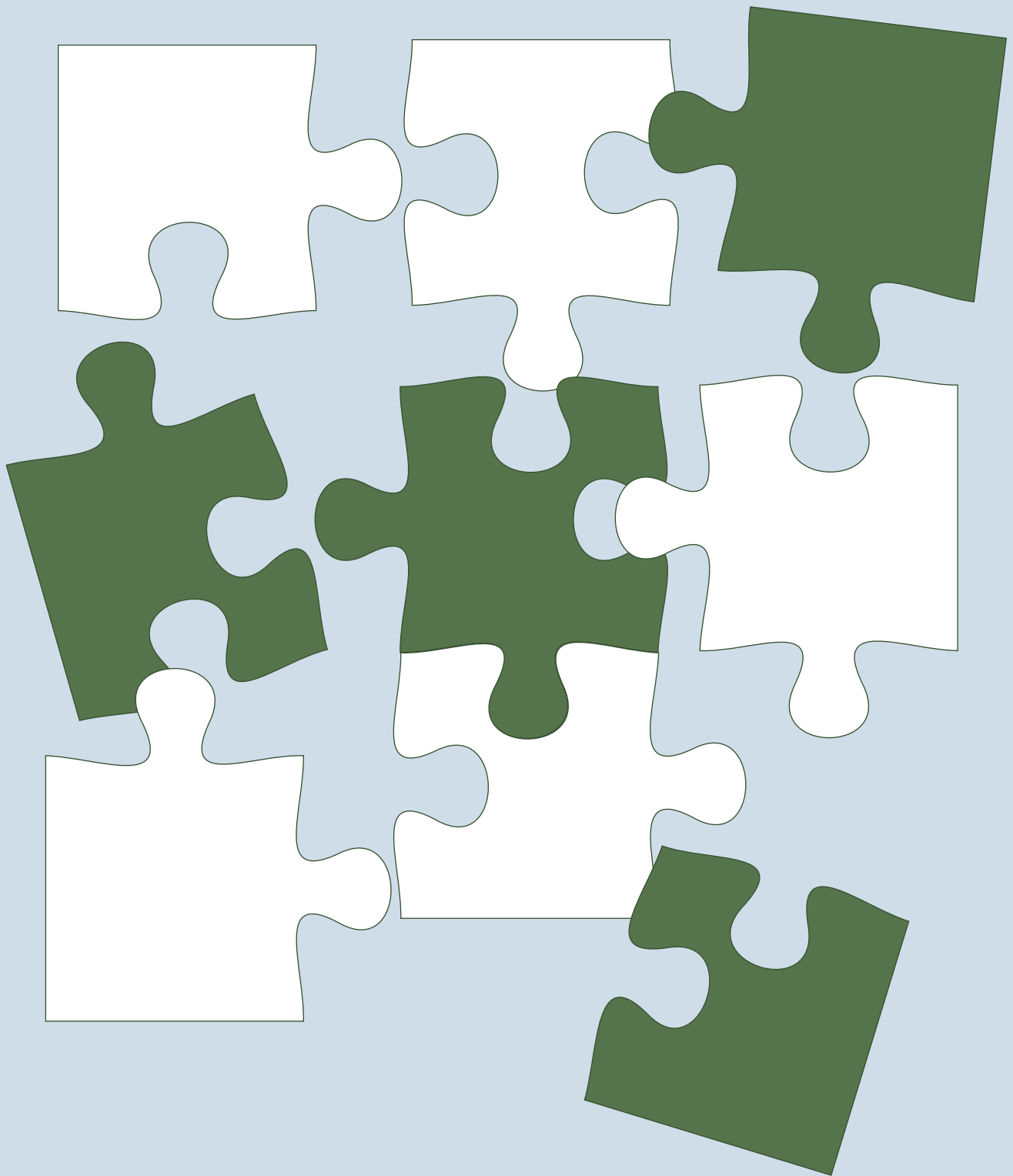




Ikast-Brande
Kommune



Strategi for arealanvendelse

Baggrundsnotat

Indhold

Indledning	2
Proces	2
Politisk proces.....	2
Inddragelse af interessenter	4
Intern inddragelse	5
Data og viden anvendt i <i>Strategi for arealanvendelse</i>	5
Indledning	5
Formål.....	5
Det politiske ophæng.....	5
Nationale målsætninger	5
Arealanvendelsen i Ikast-Brande Kommune	6
Den historiske arealanvendelse.....	6
Den aktuelle arealanvendelse	6
Strukturkort	6
Helhedsplanlægning	7
Landbrug	7
Natur	11
Lavbund	13
Drikkevand	14
Skov	15
Begrebsforklaring	16
Referencer	18
Bilag: Kort fra <i>Strategi for arealanvendelse</i> i stor størrelse.....	20

Udarbejdet af
Teknik og Miljø
Ikast-Brande Kommune
November 2024

Indledning

Dette notat beskriver kort den proces, der har ført til *Strategi for arealanvendelse - Ikast-Brande Kommune frem mod 2050*. Der er et afsnit, hvor den viden og data, som strategien hviler på, er uddybet. Afsnittet med viden og data er bygget op med emnerne i samme rækkefølge, som i strategien. Afslutningsvis er der en begrebsforklaring og liste over referencer. I bilaget findes store udgaver af kortene vist i *Strategi for arealanvendelse*.

Proces

Politisk proces

Den politiske proces, der har ført til *Strategi for arealanvendelse*, er kort beskrevet i Tabel 1.

Tabel 1 Oversigt over den politiske proces, der er sket i forbindelse med tilblivelsen af Strategi for arealanvendelse.

Dato	Hvem	Beskrivelse
5. februar 2024	Byrådet	Overordnet proces for Strategi for arealanvendelse godkendt, som del af godkendelse af proces for revision af Ikast-Brande Kommuneplan.
18. marts 2024	Byrådet	Tidsplan for politiske drøftelser og interessentinddragelse godkendt.
22. april 2024	Byrådet	Ekstraordinært temamøde, hvor Byrådet fik en introduktion til arbejdet med fremtidens arealanvendelse i Ikast-Brande Kommune med fokus på den eksisterende arealanvendelse i kommunen og de nationale målsætninger for arealanvendelsen. Helga Grønnegaard, Urland, perspektiverede opgaven med strategi for arealanvendelse med et oplæg om hvilke samfundsbehov og prioriteringer, der er i spil.
11. juni 2024	Byrådet	Ekstraordinært temamøde, hvor Byrådet fik yderligere viden om den eksisterende arealanvendelse i kommunen. Input fra interessenter og forvaltningen blev præsenteret. Analysen af den landbrugsmæssige værdi af arealer i Ikast-Brande Kommune blev gennemgået. Ændringer i arealanvendelsen blev belyst med eksempler.
28. august 2024	Klima-, Natur- og Bæredygtighedsudvalget	Udkast til målsætninger drøftet.
25. september 2024	Byrådet	Orientering om Strategi for arealanvendelse på Byrådets dialogmøde, hvor udkast til målsætninger blev præsenteret. De mulige konsekvenser af målsætningerne – særligt i forhold til revisionen af kommuneplanen - blev gennemgået.
7. oktober 2024	Byrådet	Målsætninger for Strategi for arealanvendelse godkendt.
16. december 2024	Byrådet	Strategi for arealanvendelse vedtaget.



Helga Grønnegaard, Urland, gav et perspektiverende indlæg på Byrådets temamøde den 22. april 2024.



Oplæg fra Teknik og Miljø på Byrådets temamøde den 11. juni 2024.

Inddragelse af interessenter

Den 6. maj 2024 var repræsentanter fra de lokale landboforeninger og grønne organisationer samlet for at komme med input til strategien. De fik en introduktion til den aktuelle arealanvendelse i kommunen, de nationale målsætninger og lokale ønsker til arealanvendelsen. Herefter var der mulighed for at komme med input til strategien, som blev indsamlet struktureret i form af svar på fire spørgsmål:

- Hvad er vigtigt for os?
- Hvilke muligheder ser vi?
- Hvilke udfordringer ser vi?
- Hvilke handlinger ser vi?

Opsummeret, så er følgende vigtigt for interessenterne:

- Samtænkning og multifunktionalitet
- Beskyttelse af drikkevand
- Tage hensyn til husdyrproduktion
- Sammenhængende naturområder
- Spredningskorridorer
- Grøn energi og CO₂-binding
- Bekymring for påvirkning fra solceller og vindmøller på jord og grundvand



Repræsentanter fra de lokale landboforeninger og grønne organisationer i gang med at give input til Strategi for arealanvendelse den 6. maj 2024.

Intern inddragelse

Medarbejdere fra Miljø og Byggeri var den 29. april 2024 samlet for at komme med input til strategien, særligt i forhold til grundvand, natur og vandløb. Deres vigtigste input var:

- Beskyttelse af indvindingsområder – særligt de sårbare
- Drikkevand kan beskyttes af ekstensivering og skovrejsning
- Områder, hvor det er svært at få indvindingstilladelse til markvand på grund af udtørrende vandløb er uegnet til særligt værdifulde landbrugsområder
- Skab sammenhængende natur
- Buffer omkring eksisterende natur
- Brug ådale med skrænter
- Sammenbind Nørlund Plantage og Gludsted Plantage
- Også fokus på sårbare arters behov
- Tænk helhedsorienteret – hver gang og brug tid på det

De samme medarbejdere var samlet den 11. oktober 2024, hvor strategiens målsætninger og de mulige konsekvenser af målsætningerne – særligt i forhold til revisionen af kommuneplanen - blev gennemgået.

Data og viden anvendt i *Strategi for arealanvendelse*

Indledning

Formål

Analysen om, at vi har brug for ca. 140 % af landets areal, hvis vi skal opfylde samtlige nationale mål og hensyn, stammer fra Teknologirådets rapport, der blev udgivet i 201 (Arler m.fl., 2015) 5. Formålet med rapporten er at hjælpe med at skabe et overblik over tre emner:

- arealanvendelsen i Danmark
- de konflikter og kombinationsmuligheder der kan tænkes at opstå arealanvendelserne imellem indenfor de kommende årtier
- de reguleringsformer der står til rådighed, når konflikter skal håndteres og kombinationsmuligheder realiseres.

Ikast-Brande Kommunes DK2020-klimaplan 2023-2027 er kommunes første klimaplan, som blev vedtaget af byrådet i 2023 (Ikast-Brande Kommune, 2023). Klimaplanen beskriver, hvordan Ikast-Brande Kommune vil arbejde for at sænke CO₂-udledningen fra hele kommunens geografi og for at imødegå de mulige konsekvenser af klimaforandringerne.

Det politiske ophæng

Planstrategi 2023 er Byrådets overordnede strategi for, hvordan Ikast-Brande Kommune skal udvikle sig fysisk i de kommende år (Ikast-Brande Kommune, 2023). Strategien er udgangspunktet for revisionen af den gældende kommuneplan, Ikast-Brande Kommuneplan 2021-2033, i 2025.

Nationale målsætninger

Det nationale mål om at udtage 100.000 ha landbrugsjord stammer fra *Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug* (Regeringen, 2021). Aftalen er indgået mellem den daværende regering (Socialdemokratiet) og et bredt flertal af Folketingets partier. Aftalens overordnede formål var at

reducere udledningen af drivhusgasser og kvælstof fra land- og skovbrugssektoren ved at sætte bindende reduktionsmål. I *Aftale om implementering af et grønt Danmark* er der et mål om at udtage 140.000 ha kulstofrig lavbundsjord inden 2030 (Regeringen, 2024). Aftalen kaldes også Grøn Trepakt.

Det nationale mål om et skovareal på 20-25 % stammer fra *Det Nationale Skovprogram* (Miljø- og Fødevareministeriet, 2018), mens målsætningen om at etablere 250.000 ha skov er kommet fra *Aftale om implementering af et grønt Danmark*.

Målet om 30 % beskyttet natur, stammer som skrevet i strategien fra FNs biodiversitetsplan, den såkaldte Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework, 2022). Målet om at 30 % af land- og havområder skal være beskyttede i 2030 flugter med EU's biodiversitetsstrategi (EU, 2020). Et af biodiversitetsstrategiens vigtigste mål er nemlig at beskytte 30 % af naturen i EU på land og i havet, hvoraf de 10 % skal være strengt beskyttet. Det skal ske senest i 2030. I juni 2024 vedtog EU en forordning om naturgenopretning, der bl.a. fastsætter et mål for medlemslandene om at genoprette mindst 20 % af EU's land- og havområder inden 2030 og alle økosystemer, der har behov for genopretning, inden 2050 (EU, 2024). En forordning er en bindende retsakt, der gælder direkte i medlemslandene. Det betyder, at den gælder straks fra ikrafttrædelsesdatoen – uden at EU-landene først skal vedtage den ved national lov. En forordning er almenlydlig. Det vil sige, at den gælder for alle personer, virksomheder og myndigheder i EU.

Målet om at den landbaserede vedvarende energi (solceller og vind) i Danmarks skal firdobles stammer fra regeringens plan for at blive uafhængig af russisk gas og samtidig accelerere den grønne omstilling (Regeringen, 2022).

Arealanvendelsen i Ikast-Brande Kommune

Den historiske arealanvendelse

Kortet med den historiske arealanvendelse – figur 2 i strategien – stammer fra digitalisering af Videnskabernes Selskabs kort (Dam, Nielsen & Dam, 2003). Kortet var den første videnskabelige og systematiske kortlægning af Danmark. Kortsættet er det ældste og det eneste landsdækkende fra perioden. Det er dermed en enestående kilde til information om landskabet, som det så ud før landvindingerne, landboreformerne og den teknologiske udvikling, der medførte en stor forandring af landskaberne i løbet af 1800-tallet. Kortet giver et overordnet billede på landskabet i det førindustrielle Danmark og skal ikke ses som en detail-gengivelse af forholdene.

Den aktuelle arealanvendelse

Data om den aktuelle arealanvendelse stammer fra Basemap 04 (Levin, 2022). Kortet – figur 5 i strategien – kombinerer eksisterende geografisk information fra 2021 til et landsdækkende kort over arealanvendelsen. Kortet er det mest aktuelle nationale kort over arealanvendelse og arealdække.

Strukturkort

Princippet for udarbejdelsen af strukturkortet – figur 6 i strategien – tager udgangspunkt i hovedbudskaberne i Klimarådets rapport *Danmarks fremtidige arealanvendelse*. Klimarådets analyser viser, at hensynet til biodiversitet og vandmiljø med fordel kan være retningsgivende for arealplanlægningen (Klimarådet, 2024). Når arealanvendelsen tilrettelægges med biodiversitet og vandmiljø for øje, så opnås der samtidig betydelige klimagevinster. Strukturkortet har derfor taget udgangspunkt i de potentialer, der er for dels at skabe mere natur for at øge biodiversiteten og dels for

at udtage lavbundsarealer for at mindske udledningen af næringsstoffer. Intensiv landbrugsproduktion er uforenelig med natur og lavbundsarealer. Den intensive landbrugsproduktion er derfor placeret uden for disse områder. Områder med høj landbrugsmæssig værdi danner udgangspunkt for placeringen af intensivt landbrug på strukturkortet. Kortlægningen af områdernes landbrugsmæssige værdi er nærmere beskrevet i det efterfølgende afsnit om landbrug.

Helhedsplanlægning

Der indgår økonomiske beregninger i Klimarådets analyser af forskellige måder at planlægge for klima, vandmiljø og biodiversitet (Klimarådet, 2024). Beregningerne viser bl.a., at når arealanvendelsen tilrettelægges med udgangspunkt i at nå målene for biodiversitet og vandmiljø, så bliver de samlede direkte omkostninger ca. 20 % lavere end de samlede direkte omkostninger ved at planlægge for biodiversitet, vandmiljø og klima hver for sig. Analysen viser også, at klimamålene bliver opfyldt ved den koordinerede indsats for biodiversitet og vandmiljø, når der tænkes skovrejsningsmål ind i planlægningen.

Landbrug

Ikast-Brande Kommune har fået lavet en analyse af udviklingen i husdyrhold og planteavl og den landbrugsmæssige værdi af de områder i kommunen, der anvendes til landbrugsdrift (ConTerra, 2024).

Der er gennem de sidste 25 år sket et kraftigt fald i antallet af bedrifter, men det samlede dyrehold er ikke faldet tilsvarende. Oversigt over udviklingen i antallet af husdyrproduktionssteder er vist i Tabel 2.

Tabel 2 Oversigt over udviklingen i antal produktionssteder med dyrehold, udarbejdet på baggrund af det Centrale Husdyrbrugsregister (CHR) (ConTerra, 2024).

Årstal	Kvæghold (Antal steder)	Svinehold (Antal steder)	Blandet (Antal steder)	Andet (Antal steder)	I alt (Antal steder)
2000	415	253	98	92	858
2010	289	119	18	90	516
2024	176	88	9	61	334

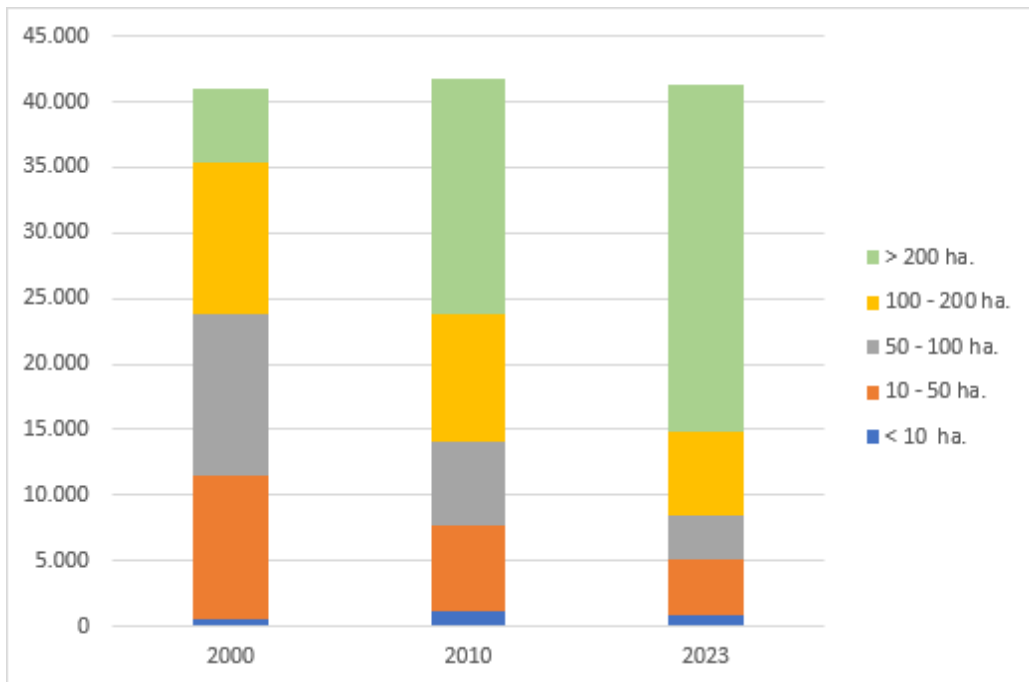
Oversigt over udviklingen i det samlede dyrehold er vist i Tabel 3.

Tabel 3 Oversigt over dyrehold, udarbejdet på baggrund af det Centrale Husdyrbrugsregister (CHR). Antallet af dyr registreret i CHR er omregnet til dyreenheder (DE), hvor 100 kg N i produceret husdyrgødning er sat til 1 DE (ConTerra, 2024).

Årstal	Kvæghold (DE)	Svinehold (DE)	Andet (DE)	I alt (DE)
2000	18.993	15.750	1.816	36.559
2010	18.309	14.487	3.061	35.857
2024	16.184	11.616	5.044	32.844

Det er primært en forøget fjerkræproduktion, der får kategorien "Andet" til at stige i perioden.

Landbrugsarealet i kommunen har ligget stabilt i de forgangne 25 år, men der dyrkes af færre og større bedrifter. Særligt har der været en stor vækst i arealet, der bliver drevet af bedrifter, der driver over 200 ha. Fordelingen af landbrugsareal grupperet efter størrelsen på bedriften over tid er vist i Figur 1.



Figur 1. Det samlede dyrkede areal (ha) i Ikast-Brande Kommune grupperet efter størrelsen af den bedrift, der dyrker jorden, for årene 2000, 2010 og 2023 (ConTerra, 2024).

Analysen af den landbrugsmæssige værdi af landbrugsområderne i kommunen – figur 8 i strategien - er baseret på et 100 x 100 m grid for at gøre analysen uafhængig af markernes tidligere og nuværende udformninger. Analysen bygger på en række geografiske temaer og landbrugets indberetninger i forbindelse med hektarstøtte og registrering af dyrehold.

Hver 100 x 100 m celle har fået en samlet score, som består af point for 25 forskellige temaer. Den samlede score beskriver den landbrugsmæssige værdi af cellen. Jo højere scoren er, des større landbrugsmæssig værdi har cellen. Der er givet point for hvert af 25 temaer indenfor fem grupper; fysiske forhold, restriktioner, struktur, markdrift og husdyrhold. Forhold, der gør området mindre egnet til landbrugsdrift, giver negative point. Det er eksempelvis forekomst af beskyttet natur. Forhold, der gør området bedre egnet til landbrugsdrift, som eksempelvis lerjord, giver positive point.

Pointgivningen afhænger af, hvor stor en del af cellen, der er omfattet af det pågældende tema. Eksempelvis gives der -5 point, hvis mere end 50 % af cellen er beskyttet natur, -3 point hvis det er mere end 25 % af cellen der er beskyttet natur og -1 point, hvis det er mere end 0 % beskyttet natur i cellen. Eksempler på pointgivning for et tema fra hver af de fem grupper er vist i Tabel 4.

Tabel 4 Eksempler på pointgivning i analysen af landbrugsmæssig værdi for et tema fra hver af de fem grupper.

Gruppe	Tema	Point		
		Andel af landbrugsarealet i 100 x 100 m cellen, der er omfattet af temaet		
		>0%	>25%	>50%
Fysiske forhold	Lerjord (JB-nr >4; <> JB-nr. = 11)	1	3	5
Restriktioner	Beskyttet natur	-1	-3	-5
Struktur	Landbrugsmæssig udnyttelse	1	2	3
Markdrift	Højværdiafgrøder	2	4	6
Husdyrhold	Andel af arealet, der drives af bedrifter med kvæghold på over 100 DE	1	3	5

De 25 temaer, der indgår i den samlede score for den landbrugsmæssig værdi, og hvorvidt de bidrager positivt eller negativt til den samlede score, er beskrevet i Tabel 5.

Tabel 5 Liste over de 25 temaer, der indgår i den samlede score for den landbrugsmæssige værdi. Den viser også, om et tema bidrager med positive eller negative point til den samlede score.

Gruppe	Tema	Point
Fysiske forhold	Lerjord (JB-klasse >4 og <> 11)	Positiv
	Sandjord (JB-klasse <=4)	Neutral
	Humus (JB-klasse =11)	Neutral
	Over 6 % kulstofindhold	Negativ
	Mellem 3 og 6 % kulstofindhold	Negativ
Restriktioner	Områder hvorpå der er lavet indsatsplan for vandindvinding	Negativ
	Boringsnære beskyttelsesområder	Negativ
	Natura 2000-områder	Negativ
	10 meters buffer omkring beskyttede vandløb	Negativ
	Beskyttet natur	Negativ
	Nitratfølsomme indvindingsområder	Negativ
	Sø-oplande med skærpede fosforgrænser	Negativ
	Råstofområder	Negativ
	Kvælstofretention	Negativ
Struktur	Andel af arealet der er i brug til landbrugsdrift	Positiv
	Andel af arealet der er optaget af marker over 5 hektar	Positiv
	Antal marker der er i området	Positiv
Markdrift	Andel af arealet der dyrkes med højtstående afgrøder	Positiv
	Andel af arealet der dyrkes med omdriftsafgrøder	Positiv
	Andel af arealet der dyrkes med vedvarende afgrøder	Negativ
	Andel af arealet der har været udlagt til brak eller ekstensiveret de seneste 20 år	Negativ
	Andel af arealet der har været udlagt til brak eller ekstensiveret i 2023	Negativ
Husdyrhold	Andel af arealet der bruges af kvæghold på over 100 DE	Positiv
	Andel af arealet der bruges af svinehold på over 100 DE	Positiv
	Andel af arealet der bruges af fjerkræhold på over 100 DE	Positiv

Der er således bygget hensyn til jordbund, natur, miljø, planteavl og husdyrhold ind i analysen. Den samlede score i hver celle danner grundlaget for kortet med landbrugsmæssig værdi i Strategi for arealanvendelse. På den måde er der skabt et samlet overblik over hvilke områder, der er bedst egnede til landbrug og hvilke der ikke er.

Concito har vist, hvordan Danmark i fremtiden kan brødføde den samme andel af den globale befolkning som nu på et mindre landbrugsareal (Concito, 2024). Der er beskrevet to forskellige scenarier, der viser, at produktionsarealerne kan reduceres, samtidig med at der produceres 50 pct. flere kalorier. Det er således muligt at udnytte vores areal til jordbrug langt bedre og derved frigive plads til de mange andre, nødvendige formål.

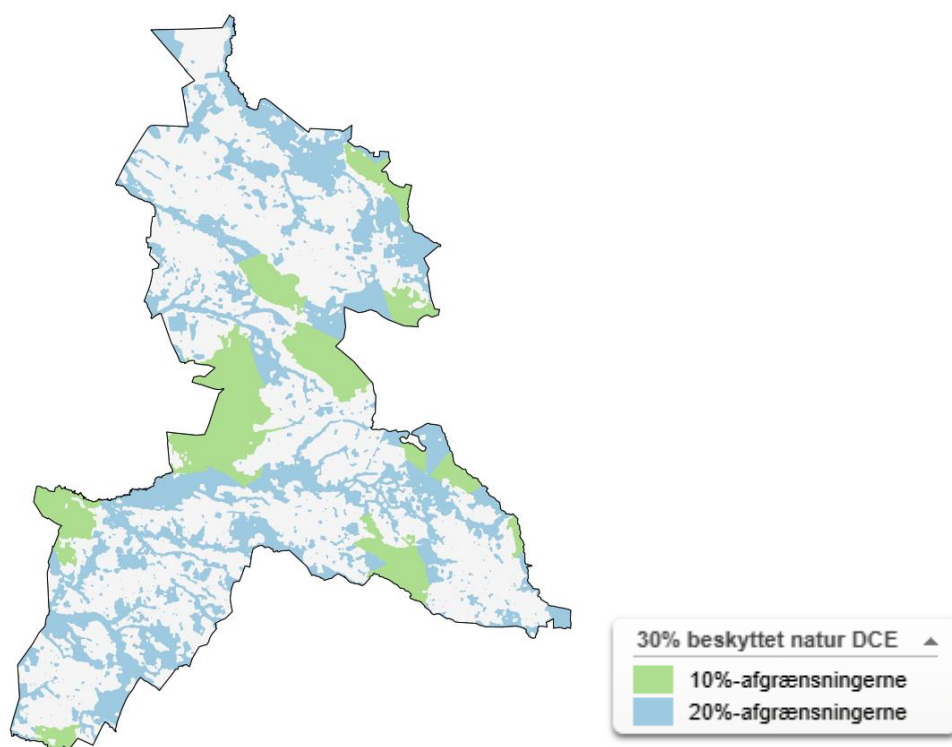
Natur

Kortet, der viser potentialet for natur i Ikast-Brande Kommune (figur 9 i strategien), stammer fra Biodiversitetsrådet (Biodiversitetsrådet, 2024). Det er dannet på baggrund af tre rapporter, der alle viser veje til at opnå mere biodiversitet i Danmark:

1. Potentialet for at reservere 30 % af landarealet til beskyttede og strengt beskyttede områder i Danmark (Ejrnæs m.fl., 2022)
2. Mod robuste økosystemer – anbefalinger til en dansk lov om biodiversitet. (Biodiversitetsrådet, 2023)
3. Mere, bedre og større natur i Danmark. Hvor, hvordan og hvor meget? (Petersen m.fl., 2024)

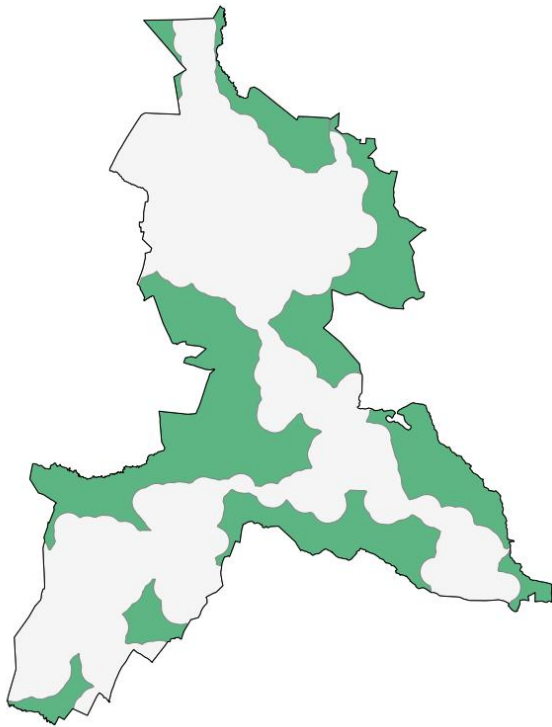
De tre rapporter lægger vægt på forskellige parametre i deres analyse af, hvilke landarealer der kan bidrage til at skabe store, sammenhængende naturområder og vise vejen mod mere biodiversitet.

Hvis man planlægger for 10 % strengt beskyttet natur og 20 % beskyttet natur i Danmark på samme måde, som (Ejrnæs m.fl., 2022), så indgår 40 % af arealerne i Ikast-Brande Kommune i områder med natur. Kortet med naturområderne i Ikast-Brande Kommune vises i Figur 2.



Figur 2. Kortet viser de områder i Ikast-Brande Kommune, der er egnede til at skabe strengt beskyttet natur (grøn) og beskyttet natur (blå), hvis der planlægges for 30 % natur i Danmarks (Ejrnæs m.fl., 2022). Der er nationalt planlagt for 10 % strengt beskyttet natur og 20 % beskyttet natur.

Hvis der planlægges for 239 store naturområder i Danmark, så kan de bidrage med natur svarende til 20 % af Danmarks landareal (Petersen m.fl., 2024). Hvis man planlægger for biodiversitet på den måde, så indgår 40 % af arealet i Ikast-Brande Kommune i de store naturområder. Kortlægningen for Ikast-Brande Kommune kan ses i Figur 3.



Figur 3. Kortet viser de områder i Ikast-Brande Kommune, der er egnede til at skabe store naturområder (over 500 ha), hvis der planlægges for naturområder på 20 % af Danmarks landareal (Petersen m.fl., 2024).

Biodiversitetsrådet finder, at der er stor biodiversitetsfaglig enighed mellem de tre analyser af, hvilke landarealer i Danmark der kan danne udgangspunkt for at skabe store (≥ 500 ha), sammenhængende naturområder, som repræsentativt beskytter den terrestriske og ferske biodiversitet i Danmark (Biodiversitetsrådet, 2024). Disse områder udgør 20 % af Danmarks areal. Udenfor de store, sammenhængende områder har Biodiversitetsrådet identificeret yderligere 10 % af Danmarks areal, som der er biodiversitetsfaglig enighed om, kan bidrage til at skabe sammenhængende beskyttede naturområder på i alt ca. 30 % af Danmarks areal.

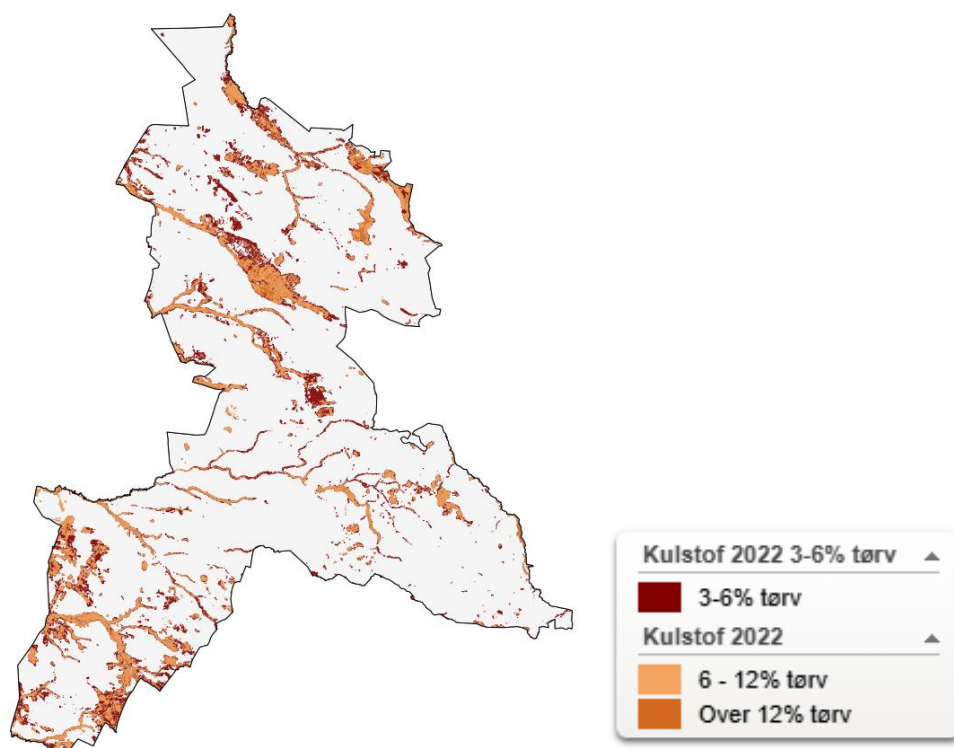
Det er vigtigt at understrege, at kortene i Figur 2 og Figur 3 er fra en overordnet national analyse. Kortene afbilder de områder, som biodiversitetsindsatsen bør tage udgangspunkt i – ikke en konkret udpegning af kommende natur. Det samme gælder for Biodiversitetsrådets kort i *Strategi for arealanvendelse* (figur 9 i strategien). Der ligger i *Aftale om implementering af et grønt Danmark* et mål om at omlægge ca. 10 % af Danmarks samlede areal frem mod 2045. Det vil primært være landbrugsarealer, der skal skifte anvendelse til natur og skov.

Der er i Ikast-Brande Kommunes Natur- og Biodiversitetspolitik en målsætning om at genoprette naturområder og skabe sammenhæng mellem vandløbene i ådalene og den omgivende (tørre) natur (Ikast-Brande Kommune, 2024). Målsætningen har ikke et areal angivet.

Lavbund

Kortet, der viser lavbundsarealerne i Ikast-Brande Kommune (figur 10 i strategien) er dannet ud fra en sammenlægning af de udpegede lavbundsarealer i Ikast-Brande Kommuneplan 2021-2033 og den seneste kortlægning af kulstofrige lavbundsjord (Beucher m.fl., 2024).

Det nyeste kort over kulstofholdige lavbundsjord *Kulstof2022* viser, at ca. 4 % af arealet i Ikast-Brande Kommune har et kulstofindhold på 6 % eller mere. Hvis man medregner alle jorder med mere end 3 % kulstofindhold, så dækker disse jorder 9 % af Ikast-Brande Kommune. Udbredelsen af kulstofrige lavbundsjord er vist i Figur 4.



Figur 4. Kort over forekomster af kulstofrig lavbundsjord i Ikast-Brande Kommune.

Omkring 25 % af arealerne med et kulstofindhold på 6 % eller mere anvendes i dag som landbrugsjord. Udtagning af disse arealer giver en større klimagevinst set i forhold til arealer med mindre kulstofindhold.

Målet om at udtage 140.000 ha lavbundsjord til inden 2030 i *Aftalen om implementering af et grønt Danmark* er inklusiv randarealer.

Udtagning af lavbundsjord er et af vores vigtigste virkemidler for at vores mål om, at Ikast-Brande Kommune som geografisk enhed skal være CO₂-neutral i 2050. Der er flere projekter i gang med at udtage lavbundsarealer i kommunen. I klimaplanen er der et mål om, at udtage 532 ha lavbundsjord inden 2030 og i alt 913 ha inden 2050 (Ikast-Brande Kommune, 2023). Indsatsen med at udtage lavbundsjord er siden blevet fremrykket (Klima-, Natur og Bæredygtighedsudvalget, 2024). Fremrykningen sker, da det har vist sig, at de kulstofrige lavbundsjord bliver nedbrudt langt hurtigere end tidligere antaget. I takt med at lavbundsjordene bliver nedbrudt, så forsvinder et væsentligt og

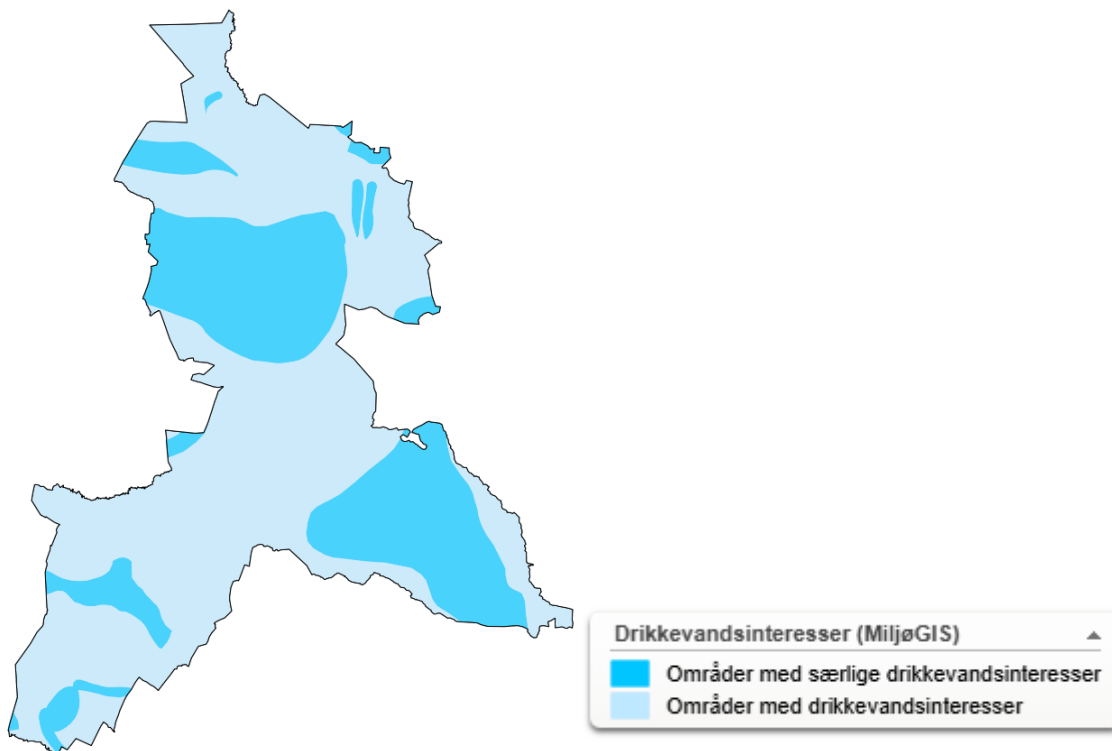
omkostningseffektivt virkemiddel til CO₂-reduktioner for landbrugssektoren. Så jo hurtigere lavbundsjordene bliver taget ud af drift, des bedre er muligheden for at nå klimaplanens mål.

Omkring 3/4 af lavbundsarealerne i Ikast-Brande Kommune ligger inden for kortlægningen af potentiel natur. Det betyder, at udtagning af lavbundsjord kan bidrage til reduktion i CO₂-udledning, forbedre vandmiljøet og øge biodiversiteten.

Drikkevand

Som led i den statslige grundvandskortlægning er der udpeget områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD). OSD er udpeget i amternes regionplaner fra 1997 på baggrund af både en faglig og politisk vurdering. En delmængde af OSD kaldes nitratfølsomme indvindingsområder (NFI) eller sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder (SFI). Nitratfølsomme indvindingsområder er udpeget, hvor det primære grundvandmagasin er sårbart overfor nedsivende nitrat, og hvor der samtidig sker grundvandsdannelse til magasinet. Sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder er udpeget, hvor de øverste jordlag er grovkornede og sandede og har et lavt indhold af organisk stof.

Et indvindingsopland til et alment vandværk kan være beliggende indenfor eller udenfor OSD og er et område, hvorunder der strømmer grundvand hen til et vandværks indvindingsboring med en transporttid på maksimalt 200 år. Områder med særlige drikkevandsinteresser kan ses i Figur 5.



Figur 5. Områder med særlige drikkevandsinteresser i Ikast-Brande Kommune.

I klimaplanen er der en aktivitet om at omlægge landbrugsarealer i indvindingsoplande til skov (Ikast-Brande Kommune, 2023). Der er ikke sat et areal-specifikt mål på omlægningen. Det første skridt på vejen er planlagt til at ske i 2025, hvor potentialerne for en omlægning skal afdækkes og relevante aktører kontaktes.

Skov

Ca. 18 % af de fredskovspligtige arealer i Ikast-Brande Kommune er beskyttet natur.

Det nationale mål om at etablere 250.000 ha skov stammer fra *Aftale om implementering af et grønt Danmark*. Det nye skovareal skal etableres som hhv. 150.000 ha produktionskov og 100.000 ha urørt skov. 20.000 ha af den urørte skov som statskov, mens de resterende 80.000 ha bliver privat urørt skov.

I klimaplanen er der en aktivitet med skovrejsning (Ikast-Brande Kommune, 2023). Der er ikke et areal-specifikt mål for skovrejsningen. Det første skridt på vejen er planlagt til at ske i 2026, hvor potentialerne for skovrejsning skal afdækkes.

Begrebsforklaring

Beskyttet natur og beskyttet vandløb: En stor del af den danske natur er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. De § 3-beskyttede naturtyper er moser, enge, heder og overdrev, samt søer over 100 m² og nærmere udpegede vandløb. Naturbeskyttelseslovens § 3 omfatter et generelt forbud mod at foretage ændringer i tilstanden af de beskyttede naturområder.

Biodiversitet: FNs definition er: *Mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismerne indgår i. Biodiversitet omfatter såvel variationen indenfor og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer.* Med andre ord er biodiversitet alt liv på jordkloden, herunder dyr, planter, svampe, bakterier og andet levende både på land og i vand.

Boringsnært beskyttelsesområde: Et boringsnært beskyttelsesområde – også kaldet BNBO - er en beskyttelseszone omkring almene vandforsyningsboringer.

Ekstensivt landbrug: Landbrugsarealerne pløjes ikke og lægges ikke om, men ligger hen i permanent græs eller natur. Områderne kan bruges af afgræssende dyr.

Fredskov: Fredskov er skov på arealer med fredskovspligt. Der skal vedblive med at være skov på arealerne. Bevoksningerne må plejes med tynding og træerne må gerne fældes, når de er hugstmodne.

Højværdiafgrøder: Afgrøder, der giver et stort afkast, men som også er krævende at producere, som eksempelvis grøntsager, kartofler og frøgræs.

Intensivt landbrug: Landbrugsarealerne er i omdrift. Det vil sige, at der skiftes mellem forskellige afgrøder og der er et årligt udbytte. Græs i omdrift og flerårige afgrøder, som eksempelvis juletræer, er også kategoriseret som intensivt landbrug.

Kommuneplan: Kommuneplanen er Byrådets samlede plan for hele kommunens fysiske udvikling i den næste 12 års periode. Kommuneplanen fortæller, hvordan man må anvende arealerne i kommunen - både dem i byerne og dem i det åbne land. Kommuneplanen sætter også rammerne for lokalplanlægningen. Kommuneplanen revideres som udgangspunkt hvert 4. år.

Lavbundsareal: Lavbundsarealer er lavtliggende jorder, oftest med et stort indhold af kulstof. Områderne ligger fortrinsvis i ådale og omkring vandløb.

Lokalplan: Lokalplanen fastlægger rammerne for konkrete bygge- og anlægsprojekter i kommunen og en række bindende bestemmelser for grundejere, lejere og brugere af området. Lokalplaner kan bruges til at fastlægge, hvad forskellige områder fremover kan anvendes til samt hvordan bebyggelse, veje og friarealer mv. skal udformes.

Natura 2000-områder: Natura 2000-områderne er et netværk af beskyttede områder i EU. Områderne skal bevare og beskytte naturtyper og vilde dyre- og plantearter, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene.

Naturlig hydrologi: Naturlig hydrologi består i at vandets kredsløb er uforstyrret - fra nedbøren falder over land, til ferskvandet løber ud i søer og hav, hvorfra vandet fordamper igen. Den naturlige hydrologi kan genskabes lokalt ved at lukke grøfter og dræn.

Planstrategi: Planstrategien er Byrådets overordnede strategi for, hvordan vi vil arbejde med den fysiske udvikling i den kommende 12-årige kommuneplanperiode.

Udtage: Tage jord ud af landbrugsmæssig drift.

Vådområde: Vådområder er naturtyper, som i kortere eller længere tid er fugtige, våde eller helt står under vand. Med andre ord ligger vandspejlet ved jordoverfladen, nær jordoverfladen, svinger omkring jordoverfladen eller ligger lige over jordoverfladen. Hertil hører også lavvandede søer.

Referencer

- Arler, F., Jørgensen, M. S., Galland, D., & Sørensen, E. M. (2015). *Kampen om m2 - Prioritering af fremtidens arealanvendelse i Danmark*. København: Fonden Teknologirådet. Hentet fra <https://tekno.dk/app/uploads/2015/08/Prioritering-af-fremtidens-arealanvendelse-i-Danmark.pdf>
- Beucher, A., Weber, P. L., Hermansen, C., Pesch, C., Koganti, T., Møller, A. B., . . . Greve, H. M. (2024). *Updating the Danish peatland maps with a combination of new data and modeling approaches*. DCA – Danish Centre for Food and Agriculture, Aarhus University. Hentet fra https://pure.au.dk/ws/portalfiles/portal/379113275/T_rv2022_Rapport_2605_2024rev3.pdf
- Biodiversitetsrådet. (2023). *Mod robuste økosystemer - anbefalinger til en dansk lov om biodiversitet*. Årsrapport. Hentet fra <http://www.biodiversitetsraadet.dk/pdf/2023/12/Aarsrapport-Biodiversitetsraadet-2023.pdf>
- Biodiversitetsrådet. (2024). *Samlet udgangspunkt for at skabe store, sammenhængende naturområder i Danmark*. Notat. Hentet fra https://www.biodiversitetsraadet.dk/pdf/2024/10/Notat_Samlet-udgangspunkt-for-at-skabe-store-sammenhaengende-naturomraader-i-Danmark_10.10.2024.pdf
- Concito. (2023). *Danmarks arealer - Danmarks fremtid*. Hentet fra http://concito.dk/files/media/document/Danmarks_arealer_web.pdf
- Concito. (2024). *Jordbrugets betydning for fremtidens arealanvendelse*. Analyse. Hentet fra http://concito.dk/files/media/document/Jordbrugets%20betydning%20for%20fremtidens%20arealanvendelse_0.pdf
- ConTerra. (2024). *Kortlægning af den landbrugsmæssige værdi af arealer i Ikast-Brande Kommune*.
- Dam, P., Nielsen, P. S., & Dam, C. o. (2003). *Digitaliseringerne af Videnskabernes Selskabs kort 1768-1805*. <https://geoforum.dk/organisation/netvaerk/historiskgisoggeodata/>: Netværk for historisk GIS og geodata, GeoForum.
- Ejrnæs, R., Bladt, J., & Fløjgaard, C. (2022). *Potentialet for at reservere 30 % af landarealet til beskyttede og strengt beskyttede*. Aarhus: Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi © . Hentet fra <https://dce2.au.dk/pub/SR507.pdf>
- EU. (2020). *Biodiversity strategy for 2030*. Hentet fra http://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en
- EU. (2024). *Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2024/1991 af 24. juni 2024 om naturgenopretning*. Hentet fra <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX:32024R1991>
- Ikast-Brande Kommune. (2023). *DK2020-klimaplan for hele Ikast-Brande Kommune 2023-2027*. Hentet fra <http://ikast-brande.dk/media/e3kjdr2f/ibk-klimaplan-juni-2023.pdf>
- Ikast-Brande Kommune. (2023). *Planstrategi 2023*. Hentet fra <https://ikast-brande.dk/media/mfanbvwv/planstrategi-2023.pdf>
- Ikast-Brande Kommune. (2024). *Natur- og Biodiversitetspolitik 2024-2028*. Hentet fra http://ikast-brande.dk/media/rkyffwpt/natur-og-biodiversitetspolitik_rettet.pdf
- Klima-, Natur og Bæredygtighedsudvalget. (2024). *Punkt 4: Klimaplan - Klimalavbundsprojekter og udmøntning af afsatte midler*. Hentet fra <https://dagsordener.ikast-brande.dk/vis/pdf/dagsordenpunkt/d363ba90-68e8-4073-87dc-fba0258d75c3?redirectDirectlyToPdf=false>
- Klimarådet. (2024). *Danmarks fremtidige arealanvendelse – sådan tager vi hensyn til klima, vandmiljø og biodiversitet*. Klimarådet. Hentet fra https://klimaraadet.dk/sites/default/files/node/field_files/Danmarks%20fremtidige%20arealanvendelse%20Klimar%C3%A5det%202024.pdf

- (2022). *Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework*. Montreal, Canada: CONFERENCE OF THE PARTIES TO THE CONVENTION ON BIOLOGICAL DIVERSITY. Hentet fra <http://www.cbd.int/doc/decisions/cop-15/cop-15-dec-04-en.pdf>
- Levin, G. (2022). *Basemap04. Documentation of the data and method for elaboration of a land use and land cover map for Denmark*. Aarhus University, DCE – Danish Centre for Environment and Energy. Hentet fra <https://dce2.au.dk/pub/TR252.pdf>
- Miljø- og Fødevarerministeriet. (2018). *Danmarks nationale skovprogram*. København: Miljø- og Fødevarerministeriet. Hentet fra http://mst.dk/media/yumnadu11/danmarks_nationale_skovprogram_2018.pdf
- Petersen, A. H., Hasler, B., Laage-Thomsen, T., Termansen, M., & Rahbek, C. (2024). *Mere, bedre og større natur i Danmark. Hvor, hvordan og hvor meget?* Center for Makroøkologi, Evolution og Klima (CMEC), Globe Institute, Københavns Universitet. Hentet fra http://macroecology.ku.dk/pdf-files/reports-and-publications/Mere__bedre_og_st_rre_natur_i_Danmark_2024.pdf
- Regeringen. (2021). *Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug*. Hentet fra http://fm.dk/media/a2iphsxf/aftale-om-groen-omstilling-af-dansk-landbrug_a.pdf
- Regeringen. (2022). *Danmark kan mere II*. Hentet fra <http://www.regeringen.dk/media/11205/danmark-kan-mere-iidocx.pdf>
- Regeringen. (2024). *Aftale om et Grønt Danmark*. Hentet fra <https://www.regeringen.dk/media/13261/aftale-om-et-groent-danmark.pdf>
- Regeringen. (2024). *Aftale om implementering af et Grønt Danmark*. Hentet fra http://mgtp.dk/media/iinpd3w/aftale_om_implementering_af_et_groent_danmark_endelig.pdf

Bilag: Kort fra *Strategi for arealanvendelse* i stor størrelse

Side Kort (Figurnummer i Strategi for arealanvendelse)

21 Historisk arealanvendelse (Figur 2)

22 Aktuel arealanvendelse (Figur 5)

23 Strukturkort (Figur 6)

24 Landbrug (Figur 8)

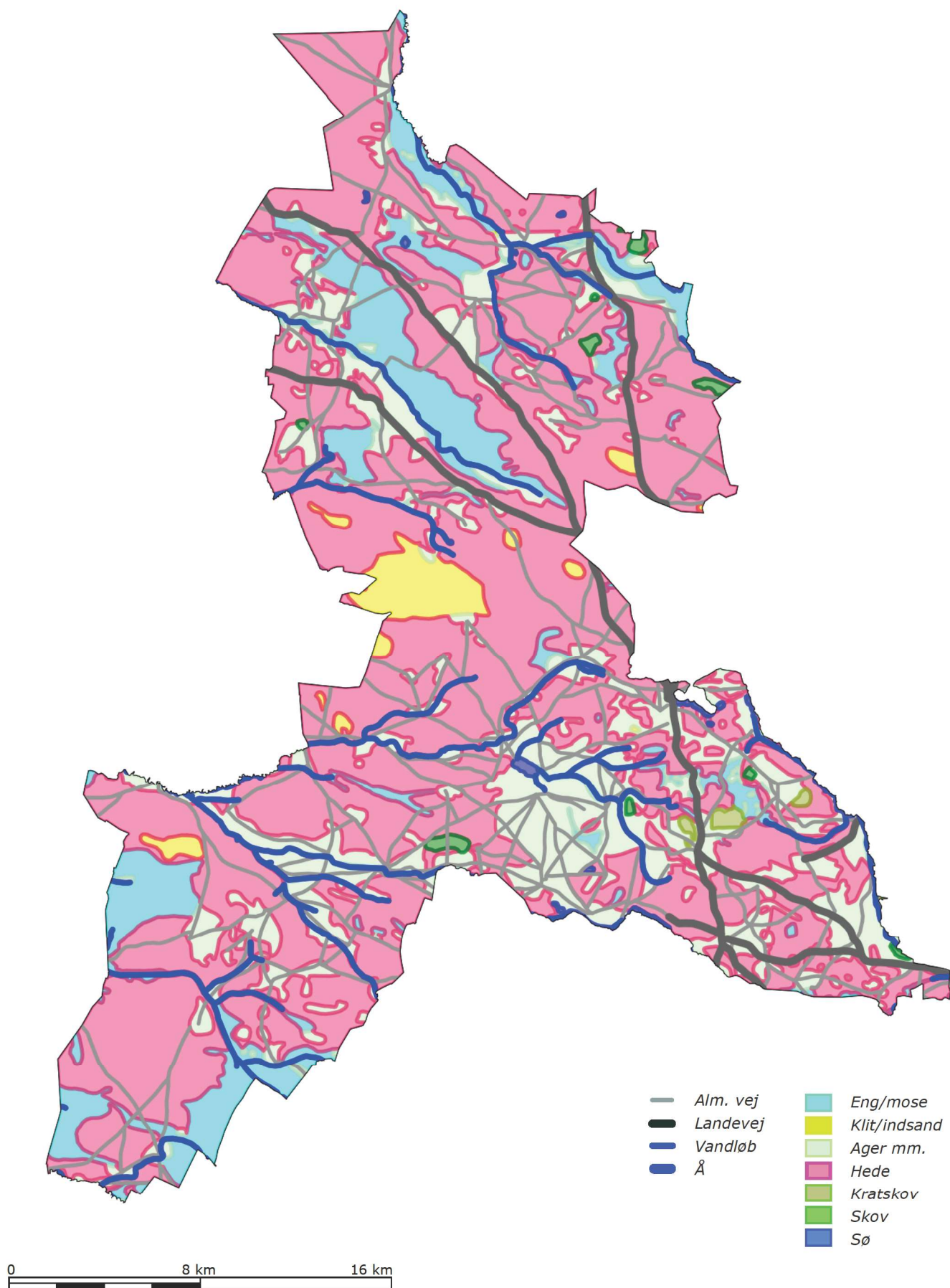
25 Natur (Figur 9)

26 Lavbund (Figur 10)

27 Drikkevand (Figur 11)

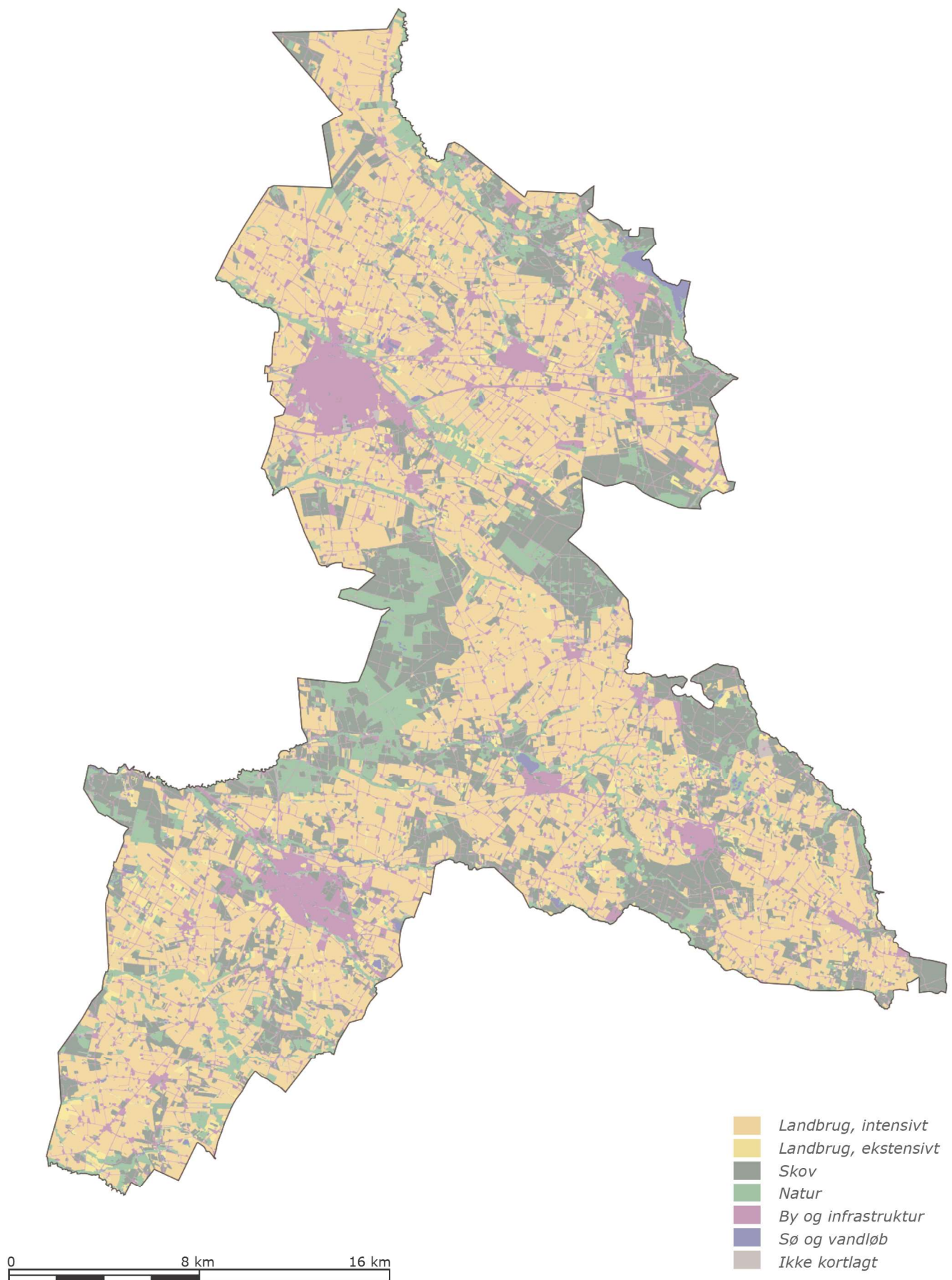
28 Skov (Figur 12)

Historisk arealanvendelse



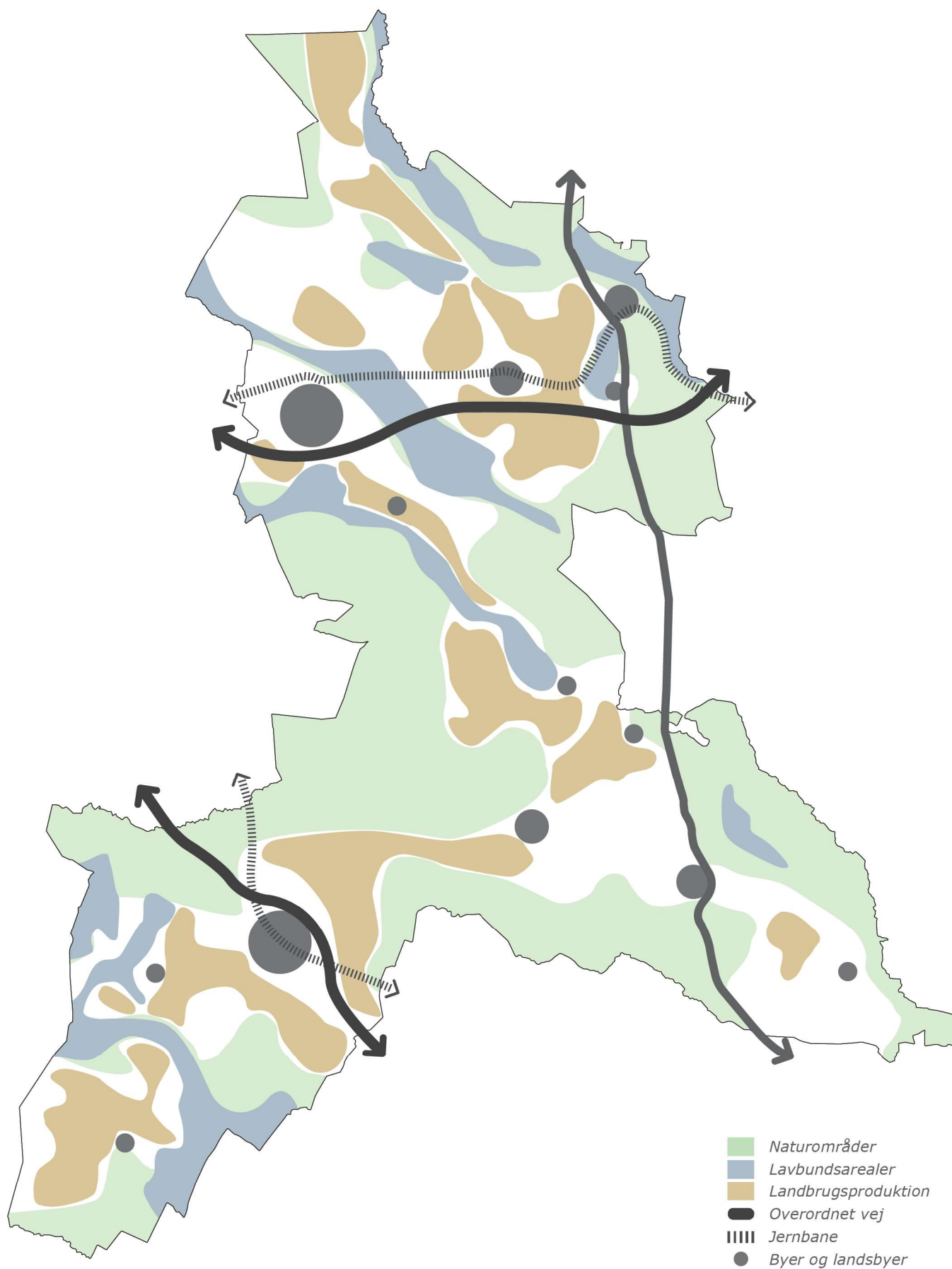
Kortet viser den historiske anvendelse af arealerne i Ikast-Brande Kommune
Videnskabernes Selskabs kort, opgjort i perioden 1768-1805 (Dam, Nielsen, & Dam, 2003).

Aktuel arealanvendelse



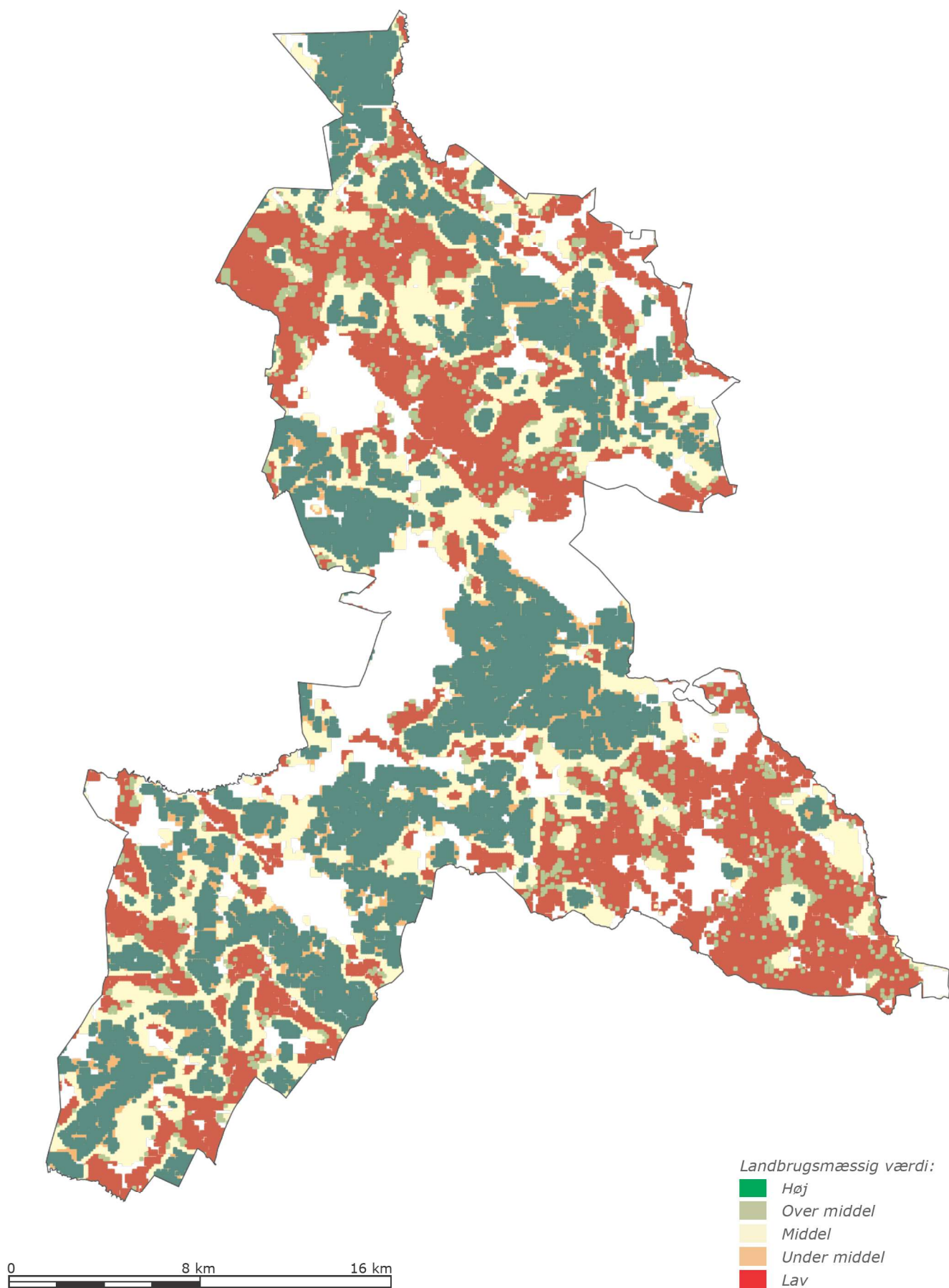
Kortet viser den aktuelle arealanvendelse i Ikast-Brande Kommune.
Kortet er baseret på data om den faktiske arealanvendelse i 2021.

Strukturkort



Kortet viser den overordnede struktur for anvendelsen af arealerne i Ikast-Brande Kommune frem mod 2050. De hvide områder angiver, at arealanvendelsen ikke er prioriteret til natur, lavbund og landbrugsproduktion.

Landbrug



Kortet viser den landbrugsmæssige værdi af de områder i Ikast-Brande Kommune, hvor der i dag er landbrugsdrift. Områder, hvor der i dag ikke er landbrugsdrift har ikke en landbrugsmæssig værdi og fremstår hvide på figuren.

Natur



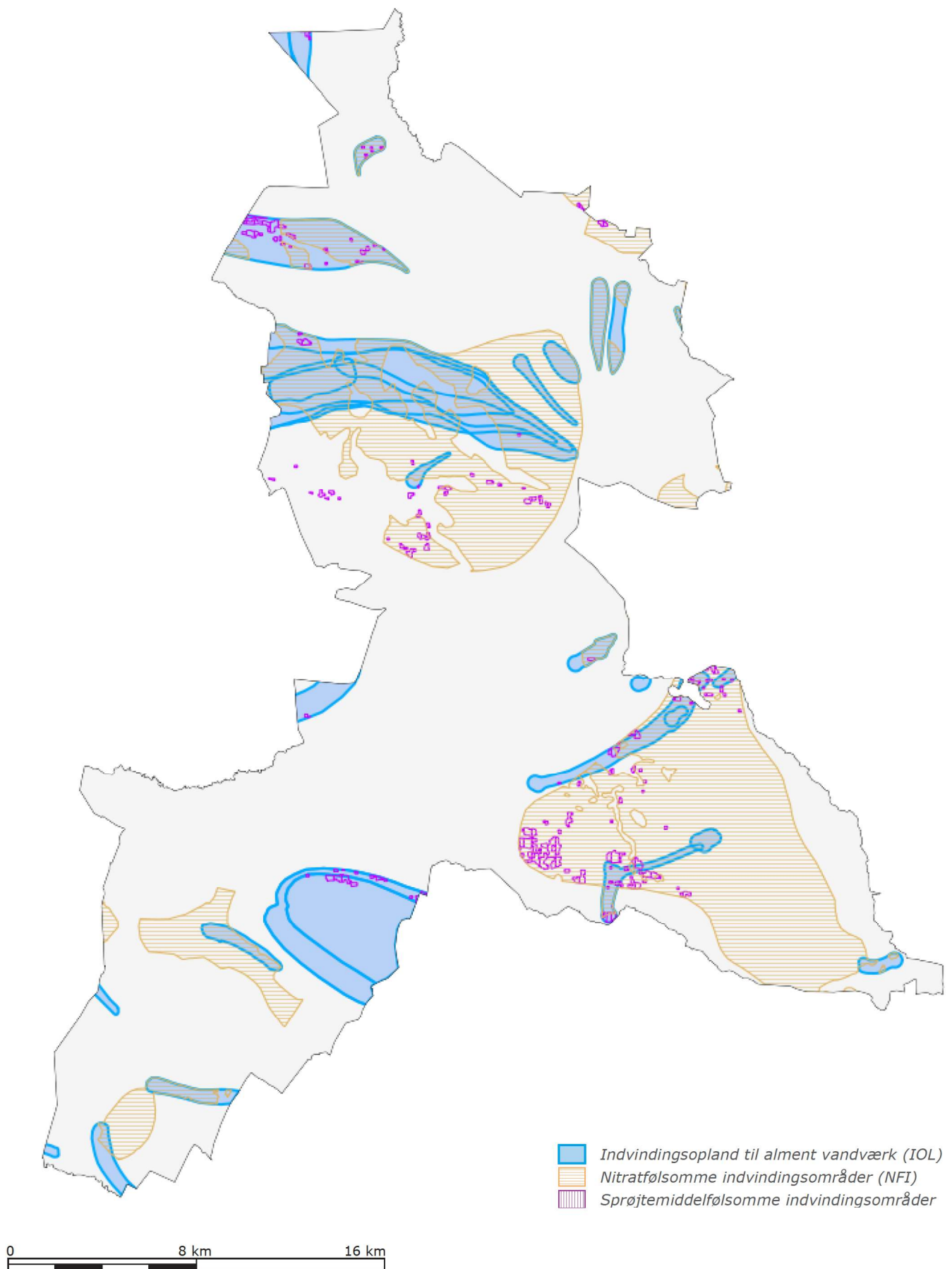
Kortet viser arealer i Ikast-Brande Kommune, der er kortlagt af Biodiversitetsrådet som vigtige potentielle naturområder, hvis 30 % af det danske areal skal være beskyttet natur.

Lavbund



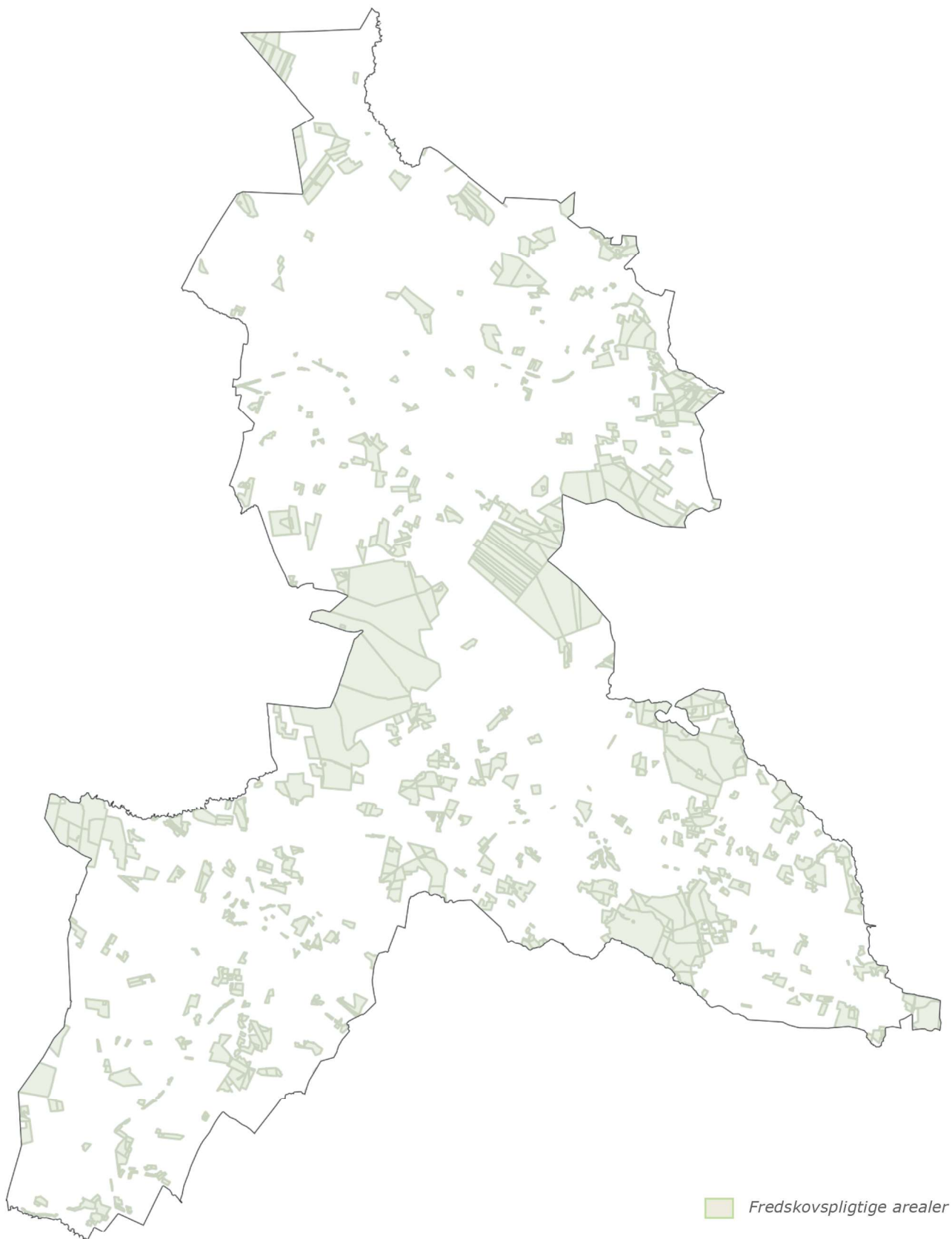
Kortet viser lavbundede arealer i Ikast-Brande Kommune, som kan genoprettes til vådområder

Drikkevand



Kortet viser de nitratfølsomme og sprøjttemiddelfølsomme indvindingsområder i Ikast-Brande Kommune. Indvindingsoplande til de almene vandværker er også vist.

Skov



Kortet viser arealer med fredskov i Ikast-Brande Kommune. Når et areal er pålagt fredskovspligt, så skal der plantes nye træer, hvis de gamle træer fældes. Det betyder, at der i fremtiden også vil være skov på arealet